

Briuselis, 2022 m. vasario 9 d.
(OR. en)

6083/22

Tarpinstitucinė byla:
2022/0025 (NLE)

FDI 1

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2022 m. vasario 9 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI-MIKKELSENUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2022) 38 final
Dalykas:	Pasiūlymas dėl TARYBOS SPRENDIMO dėl pozicijos, kurios turi būti laikomasi Europos Sąjungos vardu Tarptautiniame investicinių ginčų sprendimo centre (ICSID)

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2022) 38 final.

Priedama: COM(2022) 38 final

Briuselis, 2022 02 09
COM(2022) 38 final

2022/0025 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

**dėl pozicijos, kurios turi būti laikomasi Europos Sąjungos vardu Tarptautiniame
investicinių ginčų sprendimo centre (ICSID)**

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO DALYKAS

Šis pasiūlymas teikiamas dėl sprendimo, kuriuo nustatoma pozicija, kurios turi būti laikomasi Sąjungos vardu Tarptautinio investicinių ginčų sprendimo centro (toliau – ICSID) administracinėje taryboje dėl numatomo iš dalies pakeistų ICSID taisyklių¹ priėmimo. Šis priėmimas darys teisinį poveikį Europos Sąjungos sutarčių taikymui investicinių ginčų sprendimo srityje.

2. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

2.1. ICSID ypatinga svarba Europos Sąjungai

Šiuo metu yra 155 ICSID susitariančiosios valstybės, iš kurių 26 yra Sąjungos valstybės narės. Pati Europos Sąjunga nėra ICSID narė. Tačiau ICSID arbitražo taisyklės ir papildomų sąlygų arbitražo taisyklės Europos Sąjunga įtraukė į visus savo prekybos ir investicijų susitarimus, į kuriuos įtrauktos investicijų apsaugos taisyklės². Pagal tokius susitarimus ICSID taisyklės gali būti taikomos investiciniams ginčams, kuriuos ES investuotojai inicijuoja prieš trečiąsias šalis, o ne ES investuotojai prieš ES valstybes nares, arba, atlikus siūlomus pakeitimus, ginčams prieš Sąjungą pagal ICSID papildomų sąlygų arbitražo taisyklės. Todėl Sąjungai ICSID taisyklių reforma yra ypač svarbi.

2.2. ICSID

ICSID yra Pasaulio banko grupei priklausanti institucija. Tai nepriklausoma depolitizuota ginčų sprendimo institucija. ICSID tikslai:

- (a) nustatyti investuotojų ir valstybės ginčų sprendimo mechanizmą taikant taikinimo, arbitražo ar faktų nustatymo procedūras,
- (b) administruoti šiuos ginčus ir
- (c) skatinti tarptautines investicijas užtikrinant pasitikėjimą ginčų sprendimo procesu.

ICSID ginčų sprendimo mechanizmu galima naudotis investuotojų ir valstybės ginčiuose ir valstybių tarpusavio ginčiuose pagal investicijų sutartis ir prekybos susitarimus, investicijų srities vidaus teisės aktus ir valstybių ir užsienio investuotojų sudarytas investicijų sutartis. ICSID taip pat veikia kaip administracinis registras.

2.3. Numatomi ICSID aktai

2018 m. ICSID sekretoriatas inicijavo konsultacijas dėl Centro taisyklių reformos. 2018–2021 m. sekretoriatas ir ICSID narėmis esančios valstybės intensyviai diskutavo dėl penkių paeilui peržiūrėtų taisyklių projektų. Europos Sąjunga, atstovaujama Europos Komisijos, aktyviai dalyvavo konsultacijose, koordinavo ES valstybių narių pozicijas ir ne kartą ES bei jos valstybių narių vardu raštu teikė pastabas dėl tekstų projektų. Užbaigus šį procesą, dėl toliau nurodytų pakeitimų ir naujų tekstų, kurie darys teisinį poveikį Europos Sąjungos

¹ Tai ICSID administracinės ir finansinės taisyklės, institucijos taisyklės, arbitražo taisyklės, taikinimo taisyklės, papildomų sąlygų taisyklės, papildomų sąlygų administracinės ir finansinės taisyklės, papildomų sąlygų arbitražo taisyklės, papildomų sąlygų taikinimo taisyklės, faktų nustatymo taisyklės, faktų nustatymo administracinės ir finansinės taisyklės, tarpininkavimo taisyklės, tarpininkavimo administracinės ir finansinės taisyklės.

² Žr. ES ir Kanados išsamaus ekonomikos ir prekybos susitarimo (IEPS) 8.23 straipsnio 2 dalį, ES ir Vietnamo investicijų apsaugos susitarimo 3.33 straipsnio 2 dalį ir ES ir Singapūro investicijų apsaugos susitarimo 3.6 straipsnio 1 dalį. ICSID taisyklės leidžiama taikyti ir pagal Energetikos chartijos sutarties, kurios šalis yra Sąjunga, 26 straipsnį.

sutarčių vykdymui, bus balsuojama Administracinėje taryboje pagal rašytinę procedūrą, kurią planuojama užbaigti 2022 m. kovo 21 d.

2.3.1. ICSID konvencijos procedūrų pakeitimai

Pakeitimai apima ICSID administracinių ir finansinių taisyklių, ICSID institucijos taisyklių, ICSID arbitražo taisyklių ir ICSID taikinimo taisyklių pakeitimus.

Vieni pagrindinių esminių pakeitimų – naujas reikalavimas į arbitražo ar taikinimo prašymą įtraukti investicijų nuosavybės ir kontrolės aprašymą, prievolė atskleisti informaciją apie trečiųjų šalių finansavimą, griežtesnės taisyklės dėl arbitrų nušalinimo, proceso išlaidų, ankstyvo nepagrįstų reikalavimų atmetimo, proceso suskaidymo į dvi dalis ir peržiūrėtų terminų. Aiškiai nustatoma nauja nuostata, susijusi su prašymais užtikrinti išlaidų apmokėjimą. Kiek įmanoma didinamas procedūrų skaidrumas, tačiau dėl to ICSID konvencijos keisti nereikia. Taip pat siūlomos naujos pagreitinto arbitražo procedūrų taisyklės.

2.3.2. Papildomų sąlygų procedūrų pakeitimai

Pakeitimai apima ICSID papildomų sąlygų taisyklių, ICSID papildomų sąlygų administracinių ir finansinių taisyklių, ICSID papildomų sąlygų arbitražo taisyklių ir ICSID papildomų sąlygų taikinimo taisyklių pakeitimus.

Galima papildomų sąlygų taisyklių taikymo sritis išplečiama įtraukiant investicinius ginčus, kuriuose nei atsakovas, nei ieškovo valstybė nėra ICSID susitariančiosios valstybės, taip pat ginčus, susijusius su ekonominės integracijos regioninėmis organizacijomis. Be to, peržiūrėtose ICSID papildomų sąlygų taisyklėse, kurių nuostatos dėl skaidrumo yra šiek tiek platesnio užmojo, taip pat matyti dauguma ICSID arbitražo ir taikinimo taisyklių pakeitimų.

2.3.3. ICSID faktų nustatymo procedūrų pakeitimai

Pakeitimai yra susiję su ICSID faktų nustatymo taisyklėmis ir ICSID faktų nustatymo administracinėmis ir finansinėmis taisyklėmis. Siūlomas rinkinys atnaujintų atskirų faktų nustatymo taisyklių, pagal kurias ginčo šalys kartu gali prašyti faktų nustatymo komiteto imtis konkrečios faktų nustatymo procedūros.

2.3.4. Pasiūlymas dėl naujų ICSID tarpininkavimo taisyklių

Reaguojant į valstybių ir investuotojų prašymus skirti didesnius tarpininkavimo pajėgumus, siūlomos naujos ICSID tarpininkavimo taisyklės ir atitinkamos administracinės ir finansinės taisyklės. Numatyta plati tarpininkavimo taisyklių taikymo sritis, o gavus sutikimą šios taisyklės gali būti taikomos visoms tarpininkavimo procedūroms, susijusioms su investicija, kurioje dalyvauja valstybė arba ekonominės integracijos regioninė organizacija.

3. POZICIJA, KURIOS TURI BŪTI LAIKOMASI SĄJUNGOS VARDU

Pakeitimai, dėl kurių ICSID administracinė taryba turės balsuoti, leidžia ištaisyti kai kuriuos nustatytus dabartinės investuotojų ir valstybės ginčų sprendimo sistemos trūkumus. Reikia pažymėti, kad be ICSID reformos Europos Sąjunga ir jos valstybės narės taip pat siekia įsteigti nuolatinį daugiašalį investicinių ginčų teismą, kuris dabartinę investicijų arbitražo sistemą pakeistų nuolatinio mechanizmu. Daugiašalio investicinių ginčų teismo steigimo procesas šiuo metu vyksta Jungtinių Tautų Tarptautinės prekybos teisės komisijoje (UNCITRAL) ir tikimasi, kad jis bus baigtas 2026 m. Europos Sąjungos požiūriu visas problemas, kylančias dėl dabartinės *ad hoc* investicijų arbitražo sistemos, pakankamai ir visapusiškai išspręs tik nuolatinis investicinių ginčų teismas. Tačiau kol daugiašalis teismas neįsteigtas, bus toliau taikoma dabartinė investicijų arbitražo sistema, tad turėtų būti palankiai

vertinami visi jos taisyklių patobulinimai. Todėl Taryba turėtų remti siūlomus ICSID taisyklių pakeitimus.

4. TEISINIS PAGRINDAS

4.1. Procedūrinis teisinis pagrindas

4.1.1. Principai

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 218 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad: „Taryba, remdamasi Komisijos ar Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai pasiūlymu, priima sprendimą, kuriuo sustabdomas susitarimo taikymas ir nustatomos pozicijos, kurios Sąjungos vardu priimamos susitarimu įsteigtame organe, kai tam organui reikia priimti teisinę galią turinčius aktus, išskyrus aktus, papildančius arba pakeičiančius susitarimo institucinę struktūrą.“

Pirma, pagal SESV 218 straipsnio 9 dalį reikalaujama, kad tarptautiniu susitarimu būtų įsteigtas organas, turintis įgaliojimus nustatyti taisykles ar priimti sprendimus pagal tą susitarimą. Formuliuotė „susitarimu įsteigtame organe“ reiškia, kad „šios nuostatos taikymas susijęs su pozicijomis, priimamomis Sąjungos vardu per jos institucijas arba prirėikus per solidarai jos interesais veikiančias valstybes nares, jai dalyvaujant priimant tokius aktus atitinkamame tarptautiniame organe“³.

SESV 218 straipsnio 9 dalis taikoma neatsižvelgiant į tai, ar Europos Sąjunga yra organo narė arba susitarimo šalis⁴. Teisingumo Teismas yra nurodęs, kad „[k]ai atitinkama sritis priklauso vienai iš Sąjungos kompetencijų, <...> tai, kad Sąjunga nėra tarptautinio susitarimo šalis, nėra kliūtis veiksmingai įgyvendinti šią kompetenciją nustatant bendrą jos institucijų poziciją, kurios turi būti laikomasi jos vardu šiuo susitarimu įsteigtame organe per solidarai dėl jos interesų veikiančias valstybes nares, kurios yra šio susitarimo šalys“⁵.

4.1.2. Taikymas aptariamuoju atveju

Numatomi aktai, kuriais iš dalies keičiamos ICSID taisyklės, atitinka šiuos principus.

Pirma, dėl pakeitimų balsuojanti ICSID administracinė taryba pagal SESV 218 straipsnio 9 dalį yra susitarimu įsteigtas organas. Dabartiniame ICSID konvencijos 7 straipsnyje ir ICSID administracinių ir finansinių taisyklių 7 taisyklėje nustatytas Administracinės tarybos vaidmuo, be kita ko, iš dalies keičiant ICSID taisykles. Administracinė taryba turi įgaliojimus nustatyti taisykles ar priimti sprendimus pagal ICSID susitarimus. Administracinė taryba neveikia nepriklausomai nuo šalių – ji veikia per susitariančiąsias valstybes (žr. ICSID konvencijos 4 straipsnio 1 dalį).

Antra, numatomi aktai pagal SESV 218 straipsnio 9 dalį yra „teisinę galią turintys aktai“. ICSID ginčų sprendimo mechanizmas taikomas Europos Sąjungos ir jos valstybių narių tarptautiniuose investicijų apsaugos susitarimuose⁶. Visų pirma, priėmus pakeitimus, ICSID papildomų sąlygų taisyklės veikiausiai bus taikytinos prieš Europos Sąjungą inicijuotuose

³ 2015 m. spalio 6 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Taryba prieš Komisiją*, C-73/14, ECLI:EU:C:2015:663, 63 punktas.

⁴ 2014 m. spalio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Vokietija prieš Tarybą*, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258, 64 punktas.

⁵ 2014 m. spalio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Vokietija prieš Tarybą*, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258, 52 punktas.

⁶ Žr. ES ir Kanados išsamaus ekonomikos ir prekybos susitarimo (IEPS) 8.23 straipsnio 2 dalį, ES ir Vietnamo investicijų apsaugos susitarimo 3.33 straipsnio 2 dalį ir ES ir Singapūro investicijų apsaugos susitarimo 3.6 straipsnio 1 dalį. ICSID taisyklės leidžiama taikyti ir pagal Energetikos chartijos sutarties, kurios šalis yra Sąjunga, 26 straipsnį.

ginčiuose, kurių ginčo objektas yra Sąjungos priimtos priemonės ir kuriuose Sąjunga būtų atsakovė. Taigi ICSID taisyklių pakeitimai darys teisinį poveikį Sąjungos sudarytų tarptautinių susitarimų veikimui ir taikymui ir teismo procesų, kurių šalis būtų Sąjunga, vykdymui.

Taigi, Komisija prašo Tarybos priimti Sąjungos poziciją dėl numatomų aktų, kad valstybės narės, kurios yra ICSID konvencijos susitariančiosios valstybės, veikdamos kartu Sąjungos interesų labui, galėtų išreikšti Sąjungos poziciją ICSID administracinėje taryboje. Siūlomo sprendimo procedūrinis teisinis pagrindas yra SESV 218 straipsnio 9 dalis.

4.2. Materialinis teisinis pagrindas

4.2.1. Principai

Sprendimo pagal SESV 218 straipsnio 9 dalį materialinis teisinis pagrindas pirmiausia priklauso nuo numatomo akto, dėl kurio Europos Sąjungos vardu nustatoma pozicija, tikslo ir turinio. „Pagal nusistovėjusią teismų praktiką Bendrijos priemonės teisinio pagrindo parinkimas turi būti grindžiamas objektyviais veiksniais, kuriems galėtų būti taikoma teisminė peržiūra ir kurie visų pirma apima priemonės tikslą ir turinį“⁷.

4.2.2. Taikymas aptariamuoju atveju

Pagrindinis numatomų aktų tikslas – atnaujinti ir iš dalies pakeisti galiojančias ICSID taisykles, t. y. atlikti investicinių ginčų sprendimo taisyklių, kurias Europos Sąjunga ir jos valstybės narės taiko keliuose ES susitarimuose, reformą.

Pagal SESV 207 straipsnį tiesioginės užsienio investicijos yra viena Europos Sąjungos bendros prekybos politikos sričių. ES ir ES valstybių narių tarptautiniuose susitarimuose, kuriuose daroma nuoroda į ICSID taisykles, nustatyta tiesioginių užsienio investicijų apsauga ir jie buvo priimti (arba juos leista sudaryti ES valstybių narių investicijų susitarimų atveju⁸) remiantis SESV 207 straipsniu. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo teigimu, tiesioginės užsienio investicijos priklauso Sąjungos išimtinai kompetencijai, o netiesioginės užsienio investicijos ir investicinių ginčų sprendimas priklauso Sąjungos ir jos valstybių narių pasidalijamajai kompetencijai⁹.

Todėl siūlomo sprendimo materialinis teisinis pagrindas turėtų būti SESV 207 straipsnio 4 dalies pirma pastraipa.

4.3. Išvada

Taigi, siūlomo sprendimo teisinis pagrindas turėtų būti SESV 207 straipsnio 4 dalies pirma pastraipa kartu su SESV 218 straipsnio 9 dalimi.

5. NUMATOMO AKTO SKELBIMAS

Atsižvelgiant į viešąjį interesą, susijusį su investuotojų ir valstybės ginčų sprendimo reforma, ir laikantis Sąjungos įsipareigojimo užtikrinti skaidrumą, būtų tikslinga Tarybos sprendimą paskelbti 2022 m. kovo 21 d. užbaigus balsavimo ICSID administracinėje taryboje procedūrą.

⁷ 2002 m. gruodžio 12 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Tarybą*, C-281/01, ECLI:EU:C:2002:761, 33 punktas.

⁸ Žr. 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1219/2012, kuriuo nustatoma valstybių narių ir trečiųjų šalių dvišaliams investicijų susitarimams skirta pereinamojo laikotarpio tvarka.

⁹ 2017 m. gegužės 16 d. Teisingumo Teismo nuomonės 2/15, ECLI:EU:C:2017:376, 293 punktas.

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

dėl pozicijos, kurios turi būti laikomasi Europos Sąjungos vardu Tarptautiniame investicinių ginčų sprendimo centre (ICSID)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 207 straipsnio 4 dalies pirmą pastraipą kartu su 218 straipsnio 9 dalimi,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) ICSID administracinė taryba, taikydama rašytinę procedūrą, kurią planuojama užbaigti 2022 m. kovo 21 d., balsuos dėl ICSID taisyklių pakeitimų, kurie darys teisinį poveikį SESV 218 straipsnio 9 dalies tikslais;
- (2) Europos Sąjunga nėra ICSID narė. Tačiau Sąjunga visada įtraukia nuorodą į ICSID taisykles į savo prekybos ir investicijų susitarimus, kuriuose nustatoma investicijų apsauga ir investicinių ginčų sprendimas;
- (3) 2017 m. gegužės 16 d. Teisingumo Teismo nuomonėje 2/15¹⁰ Teismas patikslino, kad tiesioginės užsienio investicijos priklauso Sąjungos išimtinai kompetencijai, o netiesioginės užsienio investicijos ir investicinių ginčų sprendimas priklauso Sąjungos ir jos valstybių narių pasidalijamajai kompetencijai;
- (4) po ICSID taisyklių reformos ICSID papildomų sąlygų taisyklės veikiausiai bus taikytinos ginčiuose, inicijuotuose prieš ekonominės integracijos regionines organizacijas, pavyzdžiui, Europos Sąjungą. Sąjunga taip pat taiko ICSID taisykles pagal savo sutartis ir šiomis taisyklėmis Sąjungos investuotojai gali naudotis bylose prieš trečiąsias šalis, o ne Sąjungos investuotojai bylose prieš Sąjungos valstybes nares arba pačią Sąjungą, kai tenkinami atitinkami ICSID konvencijos reikalavimai¹¹. Taigi ICSID taisyklių pakeitimai darys teisinį poveikį Sąjungos sudarytų tarptautinių susitarimų veikimui ir taikymui ir teismo procesų, kurių šalis gali būti Sąjunga, vykdymui. Todėl Sąjungai ICSID taisyklių reforma yra ypač svarbi;
- (5) dvidešimt šešios Sąjungos valstybės narės yra ICSID narės. Šios valstybės narės turi galimybę dalyvauti Administracinėje taryboje ir per rašytinę procedūrą balsuoti dėl iš dalies pakeistų taisyklių;
- (6) taigi, Taryba turėtų priimti Sąjungos poziciją dėl numatomų ICSID taisyklių pakeitimų, kad valstybės narės, kurios yra ICSID konvencijos susitariančiosios valstybės, veikdamos kartu Sąjungos interesų labui, galėtų išreikšti Sąjungos poziciją ICSID administracinėje taryboje;

¹⁰ 2017 m. gegužės 16 d. Teisingumo Teismo nuomonė 2/15, ECLI:EU:C:2017:376.

¹¹ Šiuo metu tai neįmanoma Sąjungos atveju, nes be ICSID konvencijos pakeitimo ekonominės integracijos regioninės organizacijos negali būti ICSID narės.

- (7) kalbant apie ICSID konvencijos procedūras, pakeitimais atnaujinamos ir plėtojamos ICSID administracinės ir finansinės taisyklės, ICSID institucijos taisyklės, ICSID arbitražo taisyklės ir ICSID taikinimo taisyklės. Priėmus pakeitimus, be kita ko, bus padidintas procedūrų skaidrumas, patikslintos nuostatos dėl ankstyvo nepagrįstų reikalavimų atmetimo ir išlaidų apmokėjimo užtikrinimo, taip pat bus įgyvendintos informacijos atskleidimo prievolės, susijusios su trečiųjų šalių finansavimu;
- (8) kalbant apie ICSID papildomų sąlygų procedūras, siūlomais pakeitimais atnaujinamos ir plėtojamos ICSID papildomų sąlygų administracinės ir finansinės taisyklės, ICSID papildomų sąlygų arbitražo taisyklės ir ICSID papildomų sąlygų taikinimo taisyklės. Dauguma ICSID konvencijos procedūrų pakeitimų taip pat bus atkartoti ICSID papildomų sąlygų taisyklėse. Be to, papildomų sąlygų procedūrų taikymo sritis bus išplėsta, kad apimtų, be kita ko, ginčus, kuriuose dalyvauja ekonominės integracijos regioninės organizacijos;
- (9) kalbant apie ICSID faktų nustatymo procedūras, siūlomais pakeitimais atnaujinamos ir plėtojamos atskiros ICSID faktų nustatymo taisyklės ir ICSID faktų nustatymo administracinės ir finansinės taisyklės;
- (10) kalbant apie ICSID tarpininkavimą, pasiūlymu dėl reformos nustatomas naujas ICSID tarpininkavimo taisyklių ir ICSID tarpininkavimo administracinių ir finansinių taisyklių rinkinys;
- (11) kartu su valstybių narių, kurios yra ICSID konvencijos susitariančiosios valstybės, vyriausybėmis Komisija atliko vadovaujamą vaidmenį derantis dėl pagal sutartas Sąjungos pozicijas atnaujintų taisyklių. Pakeitimais atsižvelgiama į dabartinius susirūpinimą keliančius klausimus, susijusius su dabartine investuotojų ir valstybės ginčų sprendimo sistema, ir iš esmės patobulinamos ICSID taisyklės;
- (12) pozicija, kuri turi būti priimta Sąjungos vardu pagal šį sprendimą, nedaro poveikio Sąjungos ir jos valstybių narių pagrindiniam tikslui įsteigti nuolatinį daugiašalį investicinių ginčų teismą, kuris dabartinę investicijų arbitražo sistemą pakeistų nuolatinio mechanizmu,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Valstybės narės, kurios yra ICSID konvencijos susitariančiosios valstybės, veikdamos kartu Sąjungos interesų labui, per rašytinę balsavimo procedūrą, kurią 2022 m. sausio 20 d. inicijavo ICSID administracinės tarybos pirmininkas, išreiškia pritarimą ICSID taisyklių pakeitimams.

2 straipsnis

Pasibaigus balsavimo ICSID administracinėje taryboje procedūrai šis sprendimas skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

3 straipsnis

Šis sprendimas skirtas valstybėms narėms, kurios yra ICSID konvencijos susitariančiosios valstybės.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu
Pirmininkas*